

НОМІНАЦІЯ НОВОЇ РОЛІ ЖІНКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛЕКСИЦІ ФЕМІНІЗМУ

Фемінізм справив значний вплив на поповнення англійської мови новими лексичними одиницями. Ця проблема може бути яскравим прикладом того, що неологія є продуктом взаємодії соціального фактору та лексичної системи мови. Новий тип світорозуміння потребує нових понять, та, відповідно, нових номінативних засобів, виникає необхідність надання назв новим поняттям, які виникають з розвитком культури, науки, техніки.

Питання впливу такого соціального чиннику як стать на мову вивчалось спорадично в різних наукових центрах, організаціях. Ці наукові організації досліджують здебільшого проблеми гендерної лінгвістики, котра в свою чергу стає самостійною галуззю соціолінгвістики. Серед робіт, присвячених даним проблемам слід згадати статті та монографії О. Горошко, О. Пироженко, О. Петренка, О. Холода, Ю. Цапро (Україна); А. Кіріліної (Росія). Вплив фемінізму на розвиток лексичної системи англійської мови порушено у статтях О. Фоменко, Н. Єсаулова, Е. Дубенець; у деяких працях В. Заботкіної, Ю. Зацного.

На початку ХХІ століття в англійській мові з'являються такі неологізми, як *the Invisible Majority*, *the Eighty Percent* для позначення ролі жінки у суспільстві взагалі та *bra-burner* – для оцінки, яку дає суспільство представницям жіночого руху.

Такі неологізми вживаються для самоідентифікації жінок-учасниць руху, сприйняття жінками самих себе взагалі. Прикладом є алогізм *Wicca*, від якого походить сучасне *witch (wise woman)*; саме під такою назвою працює сьогодні феміністська релігійна секта у Америці. Наведемо приклад:

Wicca, sometimes known as the Goddess Movement, Spirituality or the Craft, appears to be the fastest growing religion in America (Atlantic Monthly, Jan. 2001, P. 18).

Розглянемо зміну номінації жінки від її ролі у суспільстві. Якщо у 1920-ті роки простежувалося поширене функціонування таких мовних стереотипів як *virgin*, *woman-child* [1, 19], а у 1930-ті роки вони змінюються на *vamp*, то 1940-ві (особливо післявоєнний

період) стають ерою *back-to-the-home movement*. Ідеальною у цей період сприймається така жінка, яка турбується про затишок та добробут у власному домі, виховує дітей та майже професійно виконує обов'язки домогосподарки [5, 234].

Образ жінки зазнавав значних змін. 1960-ті роки повернули образ Венери – спокусливої жінки (*Venus*); у 1970-ті активізується жіночий рух та у зв'язку з цим утворюються неологізми *libber* (зневажлива одиниця, яка вживається відносно жінки, яка бореться за свої права – похідне слово від скорочення *lib* – *liberation*.)

Існують декілька засобів номінації феміністського руху, наприклад, *Fem Lib, Women's Lib, the Lib Movement*:

Even among the college males she interviewed for her book, sociologist M. Komarovsky found only 10 % she considered to be real libbers (Time, March 19, 1999).

The protesters (fall 1968, Atlantic City, NJ, Miss America pageant) were inaccurately branded bra-burners, an epithet that afterwards was widely applied to feminists [4, 125].

Лексема *sister* набуває додаткового значення – *a fellow*, оскільки феміністки часто називають одна одну сестрами.

Кінець ХХ століття був епохою неоконсерватизму в суспільному житті. Це відбивалося у сприйнятті жінки як нової Попелюшки. Виникає образ *Cinderella* для позначення слабкої жінки, про яку повинен турбуватися чоловік, бо вона надто тендітна, щоб забезпечити себе.

На початку ХХІ століття виникає образ нової жінки, що прагне чогось досягти: *New woman, achieving (up-and-coming) woman* навіть *superwoman* – ділова жінка, що поєднує успішну кар'єру з сімейними турботами та громадським життям [2, 30].

One Atlanta attorney says: "We are faced with having to become Supermen in response to today's Superwomen" (Atlantic Monthly, Jan. 2001, P. 18).

They are successful, achievement-oriented women, born in the 1940-ies and early 1950-ies (Atlantic Monthly, Jan. 2001, P. 18).

Жінок, які вдало поєднують кар'єру та родинне життя, називають *sequencer* - сумісницями:

Sequencer – a woman who combines career with family life [2, 86].

Протиріччя між новими та традиційними ролями жінки заслуговує на особливу увагу у контексті наукового дослідження. Проблема полягає у тому, що *new woman, superwoman* - жінка, яка

досягла успіхів у професійній сфері, у політиці, у суспільному житті, залишається жінкою та її традиційне призначення – материнство – часто не співпадає з новими цілями та амбіціями сучасної жінки. Це суттєво вплинуло на поповнення словникового складу сучасної англійської мови. Лише декілька тематичних груп, на наш погляд, знаходяться на перетині двох напрямків:

- «жінка та зовнішність» (у тому числі одяг та косметика);
- «ведення/неведення домашнього господарства» (у тому числі найменування альтернативних способів впоратися з роботою по дому).

У зв'язку з тим, що нечисленність одиниць цих груп не дозволяє присвятити їм окремий підрозділ роботи, розглянемо їх у цілому.

Проблема стереотипних аспектів жіночого надзвичайно активізувалася останнім часом у зв'язку з ростом участі жінок у виробництві, комерційній діяльності, врядуванні, політиці. Успішна жінка повинна виглядати дійсно привабливою, доглянутою, справляти враження справжньої бізнес-леді. Жінки все більше звертають увагу на послуги «індустрії вроди», яка швидко розвивається, пропонуючи все нові види процедур та ін.

Групу неологізмів вдосконалення зовнішності наповнили утворення *Paris lip, French knee, nose job, lifting, peeling, brussage, liposuction* – та інші назви пластичних операцій та спеціальних тренувань.

Tummy tucking, lifting rushes and vacuuming away the evidence of too much Ben and Jerry has become one of the last great outposts of fee-for service medicine (US News and World Report, 2007, Oct. 14).

Номінації нової ролі жінки супроводжується як градуальною опозицією феміністських маркерів за статусною ознакою, так і кількісною асиметрією, що виявляється у наявності лакун серед назв жінок та чоловіків у певних тематичних групах. У протилежному явищі – виникненні великої кількості синонімів для номінації осіб, що характеризуються соціально значимою ознакою, професією, родом діяльності. З метою виявлення кількісної асиметрії у співвідношенні назв чоловіків та жінок, було співставлено ряди феміністизмів та маскулінізмів та виокремлено пари, що ідентичні за твірною основою. Зауважимо, що пари відбирались за критерієм ідентичної форми твірної основи, хоча це не завжди передбачає ідентичність семантики похідних одиниць.

На початку ХХІ століття виникають назви нових, суто жіночих видів спорту: *step-aerobics*, *aquaerobics*, *body dance*, *city jam*, *callanetics*, *strollerobics*. Нові мами виховують дітей та займаються спортом, про що свідчить виникнення неологізму *strollerobics* (*stroller* + *aerobics*). *Stroller* – це легка коляска, де спить дитина, поки мати займається фізичними вправами.

Оскільки особливою частиною жіночої привабливості є одяг, то сфера моди також постачає нові одиниці у мову фемінізму. Так, наприклад, розповсюджується евфемічна назва підборів *global female icon*:

To create her desired theme of woman's sexuality, Rowley uses global female icon – the high heel (Time, March 19, 1999).

У сучасних джерелах, присвячених моді, іменник *fashion* є активною словотвірною основою: *fashionable*, *fashionableness*, *fashionably*, *fashioned*, *fashionless*, *fashionist*, *fashion-monger*, *fashion-mongering*, *fashion-forward*, *fashionista*, *fashion-speak*, *fashionese*.

Унаслідок аналізу нових слів на позначення моди феміністками було виділено 14 семантичних складників слова *fashion*: *style*, *dress*, *new*, *way of life*, *identity*, *shape*, *behaviour*, *consumer*, *creation*, *designer*, *show*, *superiority*, *admiration*, *force*. Траплялися семантичні компоненти *style*, *dress* та *clothes*. За результатами семантичного аналізу, можна визначити моду як соціокультурне явище, у основі якого лежить сприйняття певних стилів убрання як актуальних на певний момент.

З'явився вираз *power dressing*, що позначає стиль жіночого одягу, який надає жінці впевненого, навіть агресивного вигляду:

Power dressing for executive women is dead. No one wants a square cut, double-breasted jacket with aggressive shoulders now (Dimensions, 2004, Spring, P. 26).

Виникли нові лексичні одиниці на позначення нових видів одягу: *tankini*, *camkini*, утворені засобом аналогії від *bikini*, і також позначають види купальних костюмів.

Tank top and briefer bottom and a combination of camisole like top with a bikini bottom (Houston Chronicle, 2000, May 25).

Сфера косметики та візажу є активною сферою неологічного поповнення: *wash-and-go*, *all-in-one*, *co-enzyme*, *collagen*, *metabolism*.

Утворено нові медичні терміни: *sex-change* (зміна статі), *sex-therapy* (лікування сексуальних розладів), *sex-surrogate* (партнер, найнятий задля цього лікування) [3, 82].

У зв'язку з посиленням зайнятості жінок у професійній діяльності, їх заклопотаність домашнім господарством стала історією. Це у першу чергу стосується приготування їжі, тому виникають багато типів їжі, що замінює домашні страви та, відповідно, назв видів альтернативного харчування. До цієї групи входять такі одиниці, як *deskfast* (швидкий сніданок на роботі, за робочим столом), *drive-through cuisine*, *drive-time dining* (обидві лексеми позначають снідання під час керування автомобілем), *one-handed food* (швидкий прийом їжі, «на ходу»), *fast-casual* (проміжний варіант між харчуванням вдома та в так званих кафе *fast-food*, неологізм утворено по аналогії з *fast-food*, але він позначає їжу трохи кращу, ніж у закусочних).

Отже, у час постфемінізму появляється номінація нової ролі жінки, що прирівнює її у правах із чоловіком. Сучасна жінка поєднує у собі два аспекти життя: кар'єру і материнство. Це спричинило появу не тільки нового ставлення до жінки, але й протиборство двох тенденцій: вербалізації іміджу «нової жінки» та поповнення лексичного ряду, який віддзеркалює традиційне, стереотипне ставлення до жіноцтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова А. Д. О некоторых лингвистических аспектах американизмов / А. Д. Белова, М. К. Михненко // Філологія і культура : зб. наук. праць. – К. : КНУ, 1999. – С. 15 – 20.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 360 с.
3. Трир Йост. Европейские лингвисты ХХІ века / Йост Трир. – Москва : Центр гуманитарных научно-информационных исследований, 2001. – С. 75– 87.
4. Dowling C. The Cinderella Complex : Women's Hidden Fear of Independence / C. Dowling. – Douglas : Fontana, 1996. – 254 p.
5. Kramarae C. A Feminist Dictionary / C. Kramarae, A. Treichler. – Boston : Pandora Press, 2000. – 585 p.